

ความตระหนักรู้ของประชาชนในการใช้ยาปฏิชีวนะเพื่อรักษาโรคติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจส่วนบน

บทความงานวิจัยสู่สาธารณะ | คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ |

อ.ดร.พชรภรณ์ เฟือนพิณิจ และ ผศ.สิรินันท์ กลั่นบุญชัย

Phueanpinit P, Siriwattanasakul N, Tichakorn P, Klanbut S. Knowledge and perceptions of outpatients regarding upper respiratory tract infections and awareness of an Antibiotics Smart Use campaign in Thailand. Journal of Pharmacy Practice and Research. 2022;52(4):294-302

Corresponding author:

pacharapornp@g.swu.ac.th

การส่งเสริมการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผล ในประเทศไทยได้ดำเนินการมาเป็นระยะเวลาหลายปี เพื่อมุ่งหวังลดการใช้ยาปฏิชีวนะมากเกินไปจนเกิดความจำเป็นทั้งในสถานพยาบาล บุคลากรทางการแพทย์ และประชาชน โดยการใช้ยาปฏิชีวนะในโรคติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจส่วนบนเป็น 1 ในโรคเป้าหมายหลักของโครงการรณรงค์ในประเทศไทย ซึ่งภาครัฐได้พยายามให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างเหมาะสมในโรคติดเชื้อมาก่อน

■ ผลเสียของการใช้ยาปฏิชีวนะมากเกินไปจนความจำเป็น

นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายที่สูงมากขึ้นจากการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างพร่ำเพรื่อแล้ว การดื้อยาปฏิชีวนะของแบคทีเรียยังส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายในการรักษาของภาคสาธารณสุขและอาจนำไปสู่การเสียชีวิตได้

■ ผลการสำรวจจากงานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาด้านความรู้เกี่ยวกับยาปฏิชีวนะของประชาชน

ประชาชนส่วนใหญ่มีประสบการณ์เข้าถึงการให้ยาปฏิชีวนะ การให้ยาเพื่อรักษาอาการเจ็บคอ เป็นวัตถุประสงค์ของการให้ยาที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุด ในขณะที่ความรู้เกี่ยวกับยาปฏิชีวนะของประชาชนอยู่ในระดับที่น่ากังวล เนื่องจากประชาชนมากกว่าร้อยละ 70 ไม่ทราบว่า ยาปฏิชีวนะเป็นยาที่ออกฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรียเท่านั้น ไม่มีฤทธิ์ในการต้านเชื้อไวรัส และการใช้ยาปฏิชีวนะไม่สามารถช่วยลดระยะเวลาการเป็นโรคหวัด ตลอดจนประชาชนประมาณครึ่งหนึ่งไม่ทราบว่า ยาปฏิชีวนะไม่สามารถช่วยป้องกันการเป็นโรคหวัดได้ และการใช้ยาปฏิชีวนะบ่อยครั้งอาจนำไปสู่การเกิดเชื้อดื้อยาได้ ทั้งนี้ประชาชนช่วงอายุ 40-60 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป และการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะมาก่อน จะมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องสูงกว่ากลุ่มอื่น 2-3 เท่า

■ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะ

โรคติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจส่วนบน มักเกิดจากการติดเชื้อไวรัสเป็นสาเหตุหลัก ในขณะที่ยาปฏิชีวนะเป็นยาที่ใช้สำหรับต้านเชื้อแบคทีเรียเท่านั้น โดยทั่วไปแล้วจึงไม่มีความจำเป็นที่ต้องได้รับยาปฏิชีวนะในการรักษาโรคติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจส่วนบน อย่างเช่น โรคหวัด โรคคออักเสบเฉียบพลัน เป็นต้น พฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะโดยไม่มี ความจำเป็นบ่อยครั้ง การหยุดใช้ยาเมื่ออาการดีขึ้นแล้วโดยยังไม่ครบตามแผนการรักษายังเป็นสาเหตุทำให้เชื้อแบคทีเรียบางส่วนมีการกลายพันธุ์กลายเป็นเชื้อดื้อยา นำไปสู่การเกิดภาวะแทรกซ้อนต่างๆ ในอนาคตได้

■ ข้อสรุป

ประชาชนยังคงขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาปฏิชีวนะในโรคติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนบน การส่งเสริมให้ความรู้ที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่องให้แก่ประชาชนยังเป็นกระบวนการที่จำเป็น ตลอดจนพัฒนากลยุทธ์เพื่อให้เห็นใจว่าประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงข้อมูลได้